

SUBSTANȚELE CHIMICE ȘI PESTICIDELE

Legislația UE în domeniul substanțelor chimice și al pesticidelor are scopul de a proteja sănătatea umană și mediul, precum și de a preveni obstacolele din calea comerțului. Aceasta cuprinde norme care reglementează comercializarea și utilizarea anumitor categorii de produse chimice, un ansamblu de restricții armonizate privind introducerea pe piață și utilizarea substanțelor periculoase, precum și protocoale pentru abordarea accidentelor majore și a exporturilor de substanțe periculoase. Cele mai importante două realizări la nivelul UE sunt Regulamentul CLP și Regulamentul REACH. În cadrul Pactului verde european și, în special, al strategiilor „Strategia pentru promovarea sustenabilității în domeniul substanțelor chimice”, „De la fermă la consumator” și „Strategia privind biodiversitatea”, legislația UE privind substanțele chimice și pesticidele face în prezent obiectul unui proces de revizuire.

TEMEI JURIDIC

Articolele 191-193 din [Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene](#).

OBIECTIVE ȘI REALIZĂRI

A. Înregistrarea, evaluarea, autorizarea și restricționarea substanțelor chimice

Intrând în vigoare la 1 iunie 2007, Regulamentul (CE) nr. 1907/2006 privind înregistrarea, evaluarea, autorizarea și restricționarea substanțelor chimice ([REACH](#)) a stabilit un nou cadru juridic pentru reglementarea dezvoltării și testării, producției, introducerii pe piață și utilizării substanțelor chimice și a înlocuit în jur de 40 de acte legislative anterioare. REACH a introdus un sistem unic pentru toate substanțele chimice și a transferat sarcina probei privind evaluarea riscurilor substanțelor de la autoritățile publice la întreprinderi. De asemenea, în regulament s-a solicitat înlocuirea celor mai periculoase substanțe chimice cu alternative corespunzătoare. Agenția Europeană pentru Produse Chimice (ECHA), înființată prin acest regulament și având sediul la Helsinki, este responsabilă de gestionarea aspectelor tehnice, științifice și administrative ale REACH și de asigurarea aplicării consecvente a regulamentului.

Regulamentul REACH a fost revizuit ulterior de Comisie în 2013 și 2017. Prima revizuire a concluzionat că ar putea fi realizate progrese în ceea ce privește reducerea sarcinii financiare și administrative pentru industrie și găsirea unor metode alternative la testarea pe animale. A doua revizuire a constatat că REACH a fost eficace per ansamblu, dar s-au identificat oportunități în materie de simplificare și de reducere a sarcinii, care pot fi valorificate prin punerea în execuție a acțiunilor evidențiate în [raport](#). Aceste acțiuni ar trebui să fie aplicate în conformitate cu strategia reînnoită pentru politica industrială a UE, cu Planul de acțiune pentru economia circulară și cu cel de al 7-lea program de acțiune pentru mediu. Începând din iunie 2018, industriile trebuie să înregistreze toate substanțele produse sau importate în cantități de 1-100 tone/an.

La 14 octombrie 2020, Comisia a publicat o nouă [strategie pentru promovarea sustenabilității în domeniul substanțelor chimice](#). Aceasta face parte din obiectivul ambițios al UE de reducere la zero a poluării, care reprezintă un angajament esențial în [Pactul verde european](#). Strategia include o revizuire a Regulamentului REACH, interzicând utilizarea celor mai nocive substanțe chimice în produse de consum cum ar fi jucăriile, articolele pentru îngrijirea copilului, produsele cosmetice, detergenții, materialele care intră în contact cu alimentele și textilele, cu excepția cazului în care se dovedește că sunt esențiale pentru societate, și asigurând faptul că toate substanțele chimice sunt utilizate într-un mod mai sigur și mai sustenabil.

La 20 ianuarie 2022, Comisia a lansat o consultare publică privind revizuirea Regulamentului REACH.

B. Clasificarea, ambalarea și etichetarea

[Regulamentul \(CE\) nr. 1272/2008](#) privind clasificarea, etichetarea și ambalarea substanțelor și a amestecurilor (CLP) a fost introdus pentru a alinia sistemul UE la Sistemul global armonizat (GHS) al ONU și pentru a îmbunătăți nivelul de protecție a sănătății umane și a mediului. Directivele anterioare privind substanțele și preparatele periculoase au fost abrogate în iunie 2015.

La 19 decembrie 2022, Comisia a propus un [regulament revizuit privind clasificarea, etichetarea și ambalarea substanțelor chimice \(CLP\)](#), axat pe comunicarea pericolelor, pe vânzările online și pe notificările centrelor de informare toxicologică. Un act delegat [[Regulamentul \(UE\) 2023/707](#)] care definește clasele de pericol, inclusiv perturbatorii endocrini, a fost adoptat la 31 martie 2023. La 5 decembrie 2023, Parlamentul și Consiliul au ajuns la un acord provizoriu cu privire la [revizuirea Regulamentului CLP](#). În paralel cu îmbunătățirea funcționării pieței UE în ceea ce privește produsele care conțin substanțe chimice periculoase, noile măsuri vor proteja mai bine consumatorii, lucrătorii și mediul. Textul revizuit va accelera, de asemenea, identificarea substanțelor și amestecurilor periculoase la nivelul UE.

C. Exportul și importul de substanțe periculoase

Dispozițiile UE referitoare la exportul și importul substanțelor chimice periculoase au fost definite în [Regulamentul \(UE\) nr. 649/2012](#), prin care s-a urmărit promovarea responsabilității comune și a eforturilor de cooperare în domeniul transportului internațional de substanțe chimice periculoase și punerea în aplicare a Convenției de la Rotterdam privind procedura de consimțământ prealabil în cunoștință de cauză (PIC) aplicabilă anumitor produse chimice și pesticide periculoase care fac obiectul comerțului internațional. Procedura PIC presupune schimbul de informații cu privire la substanțele chimice toxice și așteptarea acordului expres al țării înaintea de exportarea produsului în cauză. La 25 august 2023, Comisia și-a publicat [Regulamentul delegat \(UE\) 2023/1656](#) de modificare a Regulamentului (UE) nr. 649/2012, adăugând 35 de substanțe chimice periculoase suplimentare la Regulamentul PIC al UE.

D. Accidente majore

Denumită după localitatea italiană afectată în 1976 de eliberarea accidentală a dioxinei de la o zonă industrială aflată în apropiere, Directiva Seveso (82/501/CEE) a urmărit prevenirea unor accidente de amploare precum incendiile și exploziile și limitarea consecințelor accidentelor care au loc prin impunerea întocmirii unor rapoarte de

siguranță și planuri de urgență și a furnizării de informații către public. În 1996, Directiva Seveso II (96/82/CE) privind controlul asupra riscului de accidente majore care implică substanțe periculoase a introdus noi cerințe legate de sistemele de management al siguranței, planurile de urgență și planificarea urbană și a consolidat dispozițiile privind inspecțiile efectuate de statele membre. Având în vedere o serie de accidente industriale grave și pe baza studiilor privind agenții cancerigeni și substanțele periculoase pentru mediu, domeniul de aplicare al Directivei Seveso II a fost extins prin Directiva 2003/105/CE. [Directiva 2012/18/UE Seveso III](#) a fost adoptată în iulie 2012. Ea ține seama de noua clasificare internațională a substanțelor convenită în cadrul ONU, care permite o mai bună evaluare a riscurilor și manipulare a substanțelor.

În septembrie 2021, Comisia a publicat un [raport](#) referitor la punerea în aplicare și funcționarea eficientă a Directivei Seveso III, care arată că, în perioada 2015–2018, numărul accidentelor industriale majore din UE s-a stabilizat la un nivel scăzut: 25 pe an pentru 12 000 de amplasamente.

E. Utilizarea sustenabilă a pesticidelor

Substanțele utilizate pentru a suprima, a eradica și a preveni organismele considerate dăunătoare sunt grupate sub denumirea de „pesticide”. Termenul include atât produsele de protecție a plantelor (PPP), utilizate pe plante în agricultură, horticultură, parcuri și grădini, cât și produsele biocide, utilizate în alte aplicații, de exemplu ca dezinfectant sau pentru protejarea materialelor. În 2009, a fost adoptat un pachet privind pesticidele, alcătuit din: [Directiva 2009/128/CE](#) privind utilizarea sustenabilă a pesticidelor (SUD), care vizează să reducă riscurile pentru mediu și sănătate, menținând totodată productivitatea culturilor și îmbunătățind controalele în materie de utilizare și distribuire a pesticidelor; [Regulamentul \(CE\) nr. 1107/2009](#) privind introducerea pe piață a PPP și [Regulamentul \(CE\) nr. 1185/2009](#) privind statisticile referitoare la pesticide, care stabilește normele pentru colectarea informațiilor despre cantitățile anuale de pesticide introduse pe piață și utilizate în fiecare stat membru.

SUD a obligat statele membre să adopte planuri naționale de acțiune pentru a stabili obiective cantitative, ținte, măsuri și calendare destinate reducerii riscurilor și impactului utilizării pesticidelor asupra sănătății umane și asupra mediului. Un raport din 25 mai 2020 referitor la punerea în aplicare a SUD a arătat că mai puțin de unul din trei state membre a finalizat revizuirea planurilor lor naționale de acțiune în termenul legal de cinci ani (majoritatea nereușind să remedieze deficiențele identificate de Comisie în planurile lor naționale de acțiune inițiale).

Din 2015 au apărut controverse cu privire la reînnoirea aprobării glifosatului – una dintre substanțele active cel mai des întâlnite în erbicidele cu spectru larg din lume – ca urmare a [evaluărilor divergente](#) ale carcinogenității sale de către Organizația Mondială a Sănătății (OMS), Autoritatea Europeană pentru Siguranța Alimentară (EFSA) și ECHA. În cele din urmă, Comisia a reînnoit aprobarea glifosatului pentru o perioadă de cinci ani, în decembrie 2017, iar la 19 septembrie 2023, Comisia a introdus o [propunere de regulament](#) de prelungire a aprobării glifosatului cu încă zece ani.

În cadrul Pactului verde european și, în special, al strategiilor sale „[De la fermă la consumator](#)” și „[Strategia privind biodiversitatea](#)”, Comisia va lua măsuri pentru a reduce cu 50 % utilizarea pesticidelor chimice și riscul prezentat de acestea până

în 2030. În acest scop, la 22 iunie 2022, Comisia [a adoptat propunerea](#) de revizuire a SUD și de promovare a utilizării pe scară mai largă a unor modalități alternative de protejare a recoltelor împotriva dăunătorilor și a bolilor. Totuși, [propunerea de regulament privind utilizarea sustenabilă a produselor de protecție a plantelor \(SUR\)](#) a fost respinsă de Parlament în noiembrie 2023, iar în februarie 2024 Comisia și-a retras propunerea în fața eforturilor de sensibilizare.

F. Produsele biocide

Produsele biocide, cum ar fi dezinfectanții antibacterieni și spray-urile de insecte, sunt esențiale pentru gestionarea organismelor dăunătoare care afectează sănătatea umană și animală. Cu toate acestea, ele pot prezenta riscuri pentru oameni, animale și mediu. [Regulamentul \(UE\) nr. 528/2012](#) a simplificat mecanismele de autorizare și a consolidat rolul ECHA la examinarea dosarelor de aprobare pe baza unor condiții mai stricte. El prevede controale pentru comercializarea și utilizarea biocidelor cu scopul de a gestiona riscurile conexe la adresa mediului și a sănătății umane și animale. Aceste substanțe sunt autorizate numai dacă apar pe o listă pozitivă, aplicându-se o interdicție celor mai toxice substanțe chimice. În conformitate cu principiul recunoașterii reciproce, o substanță autorizată într-un stat membru poate fi utilizată pe teritoriul întregii UE. [Regulamentul \(CE\) nr. 1107/2009](#) stabilește criteriile științifice pentru determinarea proprietăților care perturbă sistemul endocrin ale produselor biocide și ale PPP-urilor.

G. Poluanții organici persistenti (POP)

POP sunt substanțe chimice care persistă în mediu din cauza rezistenței lor la diferite forme de degradare (chimică, biologică etc.). Acestea se bioacumulează în cadrul lanțului alimentar și pot provoca efecte adverse asupra sănătății umane și asupra mediului. Acest grup de substanțe poluante prioritare cuprinde pesticidele (cum ar fi DDT), substanțele chimice industriale (cum ar fi bifenilii policlorurați sau PCB) și produsele secundare neintenționate ce rezultă din procesele industriale (cum ar fi dioxinele și furanii). UE s-a angajat pe plan internațional să controleze manipularea, exportul și importul de POP, în temeiul Protocolului de la Aarhus privind POP (în vigoare din 2003) și al Convenției de la Stockholm asupra POP (în vigoare din 2004). UE a realizat progrese suplimentare prin [Regulamentul \(CE\) nr. 850/2004](#), care vine în completarea legislației UE anterioare în materie de POP și o aliniază la dispozițiile acordurilor internaționale.

[Regulamentul \(UE\) 2019/1021](#) reformat include toate modificările și rectificările la Regulamentul privind POP până la 25 iunie 2019. Limita „urmilor neintenționate de contaminant” este stabilită la 10 mg/kg pentru substanțele enumerate în anexa I la regulament. În 2021, Comisia a adoptat propunerea de [revizuire a anexelor IV și V la Regulamentul privind POP](#), cu scopul de a aborda impactul negativ al prezenței anumitor POP în deșeuri și în materialele care ar putea fi recuperate din acestea. În consecință, o mai bună gestionare a deșeurilor ar trebui, de asemenea, să reducă la minimum emisiile de POP în aer, apă și sol.

H. Azbestul

Azbestul reprezintă o substanță minerală fibroasă care este periculoasă dacă este inhalată. Acesta a fost utilizat pe scară largă în trecut pentru izolații și în alte scopuri, datorită rezistenței sale la foc și căldură. Directiva 1999/77/CE a introdus

o interdicție de utilizare a azbestului, în vigoare în UE de la 1 ianuarie 2005. În plus, extracția, fabricarea și prelucrarea produselor ce conțin azbest este interzisă prin Directiva 2003/18/CE, abrogată prin [Directiva 2009/148/CE](#), care stabilește și strategii privind programele de eliminare care să fie aplicate de statele membre. La 28 septembrie 2022, Comisia a prezentat o abordare cuprinzătoare pentru o mai bună protecție a oamenilor și a mediului împotriva azbestului. Pachetul include o [comunicare privind depunerea de eforturi pentru un viitor fără azbest](#) și o [propunere de modificare a Directivei privind azbestul la locul de muncă](#).

I. Detergenții

Detergenții sunt orice substanțe sau preparate care conțin săpunuri și/sau alți agenți tensioactivi destinați proceselor de spălare și curățare. Regulamentul [\(CE\) nr. 648/2004](#) stabilește norme armonizate pentru restricțiile și interdicțiile privind agenții tensioactivi din motive de biodegradabilitate, informațiile pe care trebuie să le furnizeze producătorii și indicarea pe etichetă a ingredientelor detergenților. El a fost ulterior modificat în 2006 [Regulamentul (CE) nr. 907/2006], 2009 [Regulamentul (CE) nr. 551/2009] și 2012 [[Regulamentul \(UE\) nr. 259/2012](#)], în vederea introducerii unor noi teste de biodegradabilitate cu scopul de a oferi un nivel de protecție mai ridicat pentru mediul acvatic. În plus, domeniul de aplicare al testelor a fost extins pentru a include toate clasele de agenți tensioactivi. La 28 aprilie 2023, Comisia a prezentat o [propunere](#) de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 648/2004. În ceea ce privește etichetarea, [Regulamentul \(CE\) nr. 907/2006](#) extinde normele astfel încât producătorii să fie obligați să divulge lista completă de ingrediente de parfumare medicilor care tratează pacienți care suferă de alergii. Începând de la 30 iunie 2013, utilizarea fosfaților în detergenții de rufe este interzisă, iar conținutul de alți compuși care conțin fosfor este limitat.

ROLUL PARLAMENTULUI EUROPEAN

Parlamentul a jucat un rol esențial în elaborarea Regulamentului REACH. El a obținut o abordare punctuală privind cerințele legate de date în cazul substanțelor existente produse în cantități mai mici exprimate în tone (1-10 tone), respectiv abordarea „o substanță – o înregistrare”, menită să reducă la minimum costurile. Parlamentul a asigurat, de asemenea, includerea unei cerințe ca întreprinderile să facă schimb de date din testele efectuate pe animale pentru a limita cât mai mult posibil testarea pe animale. În plus, Parlamentul a pledat pentru o abordare mai fermă, în cadrul căreia toate substanțele care prezintă motive de îngrijorare deosebită să fie autorizate doar dacă nu există tehnologii sau alternative adecvate.

Amendamentele Parlamentului la pachetul privind pesticidele au asigurat stabilirea unor zone-tampon de dimensiuni adecvate pentru protecția organismelor acvatice, precum și introducerea unor măsuri de protecție pentru grupurile cele mai vulnerabile. În 2013, Parlamentul a invitat Comisia Europeană să ia măsuri hotărâte pentru a asigura conservarea populațiilor de albine și a adoptat o [rezoluție referitoare la amenințările la adresa sănătății la locul de muncă legate de azbest și perspectivele de eliminare completă a azbestului existent](#).

Decizia Parlamentului din 6 februarie 2018 privind constituirea unei comisii speciale pentru procedura de autorizare a pesticidelor de către Uniune (PEST) este o reacție

la preocupările exprimate în legătură cu riscurile prezentate de substanța erbicidă glifosat.

La 16 ianuarie 2019, Parlamentul a adoptat raportul Comisiei speciale PEST, care conchide, printre altele, că publicul ar trebui să aibă acces la studiile folosite în procedura de autorizare, cadrul UE ar trebui să stimuleze inovarea și să promoveze pesticidele cu risc redus, experții științifici ar trebui să revizuiască studiile privind carcinogenitatea glifosatului, iar cerințele în materie de date aplicabile PPP ar trebui să includă toxicitatea pe termen lung.

La 10 iulie 2020, Parlamentul a adoptat o [rezoluție în care își prezintă prioritățile în ceea ce privește viitoarea strategie pentru promovarea sustenabilității în domeniul substanțelor chimice](#) pentru a dezvolta coerența și sinergiile dintre legislația privind substanțele chimice, securitatea și sănătatea în muncă și legislația conexă a UE, inclusiv legislația specifică și generală privind produsele, legislația privind apa, solul și aerul, legislația privind sursele de poluare, inclusiv instalațiile industriale, precum și legislația privind deșeurile.

Pentru mai multe informații pe această temă, vă rugăm să consultați site-ul [Comisiei pentru mediu, sănătate publică și siguranță alimentară \(ENVI\)](#).

Georgios Amanatidis / Filip Karan
04/2024